

Asysta prawna

W projekcie **Aktywni niepełnosprawni** 4 instytucje przygotowały różne pomysły i rozwiązania jak poprawić życie osób z niepełnosprawnościami.

Na przykład jak wprowadzić do polskiego prawa nowe rozwiązanie o nazwie **Asysta prawna**.

Razem pracowali pracownicy:

- Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej
- Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
- Polskiego Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną
- Fundacji imienia Królowej Polski świętej Jadwigi.

Asysta prawna to nowe rozwiązanie.

Do tej pory nie było asysty prawnej w Polsce. W polskim prawie jest ubezwłasnowolnienie i zastępcze podejmowanie decyzji.

Ubezważnowolnienie oznacza, że osoba nie może decydować o sobie i o ważnych sprawach w swoim życiu.

Nie ma zdolności do żadnej czynności prawnej.

Zdolność do czynności prawnych oznacza, że osoba może podejmować decyzje prawne.

Na przykład:

- podpisać umowę o kredyt na nowy telefon
- podpisać umowę o pracę
- złożyć wniosek o rentę do ZUS
- głosować.

Osoba ubezważnowolniona nie może tego zrobić.

Pełną zdolność do czynności prawnych ma osoba pełnoletnia.

Pełnoletnia oznacza, że skończyła 18 lat.

W **zastępczym podejmowaniu decyzji** ktoś inny podejmuje decyzję prawną za osobę z niepełnosprawnością.

Pracownicy projektu chcą usunąć zastępcze podejmowanie decyzji. Zamiast tego chcą wprowadzić wspierane podejmowanie decyzji i asystę prawną.

Wspierane podejmowanie decyzji i asysta prawna pomagają osobie podjąć decyzję prawną.

Dzięki asyście prawnej osoba może łatwiej:

- zdobyć i zapamiętać informacje
- wybrać najlepsze rozwiązanie
- podjąć decyzję prawną.

Dzięki asyście prawnej każda osoba ma zdolność do czynności prawnych. Nawet jeśli nie umie czytać ani pisać.

Osoba, która potrzebuje asysty prawnej to **osoba wspierana**. Na przykład osoba z niepełnosprawnością intelektualną lub osoba starsza.

Każda osoba wspierana ma swojego **asystenta prawnego**.

Według asysty prawnej każda osoba wspierana może podjąć złą decyzję. Na przykład taką decyzję, przez którą straci pieniądze. To jej prawo.

Nowe rozwiązanie dla osób z niepełnosprawnością intelektualną składa się z:

- asysty prawnej
- pełnomocnictwa.

Pełnomocnik wspiera osobę, która nie chce samodzielnie podejmować decyzji prawnych. Woli, żeby decyzję podjął pełnomocnik. Decyzja pełnomocnika musi zgadzać się z tym, co chce osoba wspierana.

Pełnomocnika wybiera osoba wspierana. Czasami pełnomocnika musi wybrać sąd. Na przykład kiedy:

- osoba musi podjąć decyzję prawną, ale nie jest w stanie samodzielnie wybrać pełnomocnika
- osoba musi podjąć decyzję prawną i potrzebuje wsparcia. W jej otoczeniu brakuje osoby, która pomoże jej podjąć decyzję prawną.

Asystentem prawnym lub pełnomocnikiem może być osoba, której ufa osoba wspierana. Na przykład:

- terapeuta
- asystent rodziny
- prawnik.

Asystent prawny lub pełnomocnik musi mieć:

- pełną zdolność do czynności prawnych
- prawa publiczne. Na przykład prawo do głosowania w wyborach.
- prawo do opieki nad dziećmi.

Lokal wyborczy

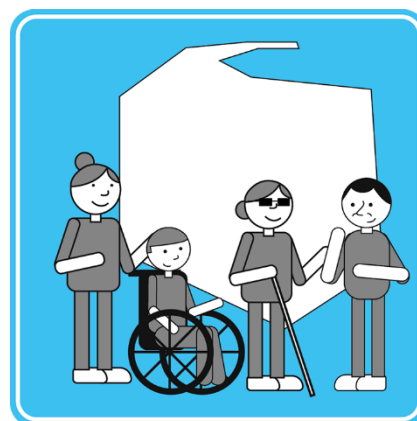

Kto w projekcie testował asystę prawną

Asystę prawną testowali czyli sprawdzili self-adwokaci w 6 województwach.

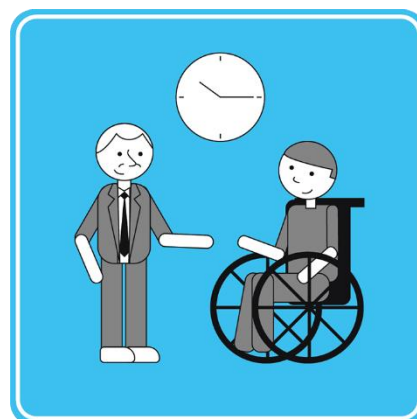
Self-adwokat są osoba z niepełnosprawnością, która sama występuje we własnym imieniu.

Umie się wypowiadać i dba o swoje sprawy. To jest osoba, która się uczy jakie ma prawa i jak rozmawiać o swoich sprawach.

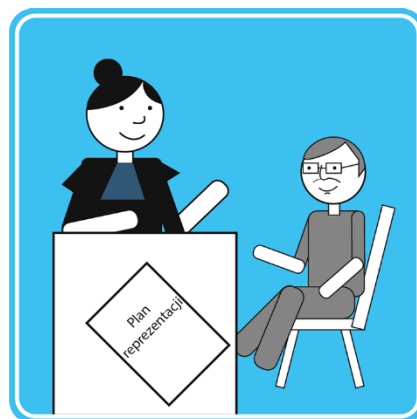
Każdy self-adwokat miał swojego asystenta prawnego. Asystent pomagał:

- podjąć decyzję prawną
- pomagał w sprawach sądowych.

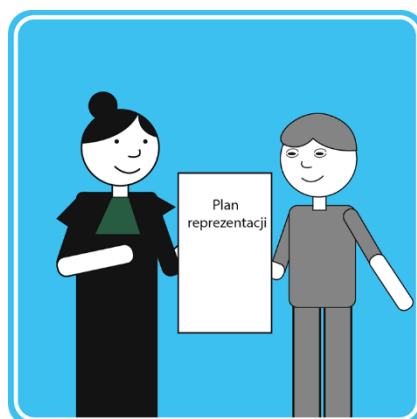

Niektórzy self-adwokaci dostali wsparcie prawnika lub radcy prawnego. Dla osób ze znacznym i głębokim stopniem niepełnosprawności intelektualnej prawnik lub radca prawny przygotował **plan reprezentacji**.

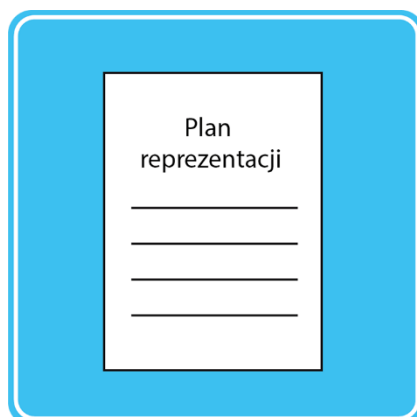
Dzięki **planowi reprezentacji** prawnik lub sędzia wie jak można reprezentować osobę z głębokim stopniem niepełnosprawności intelektualnej.

Reprezentować to znaczy mówić co osoba chciałaby dla siebie. Jaką decyzję chciałaby podjąć.

W planie są informacje:

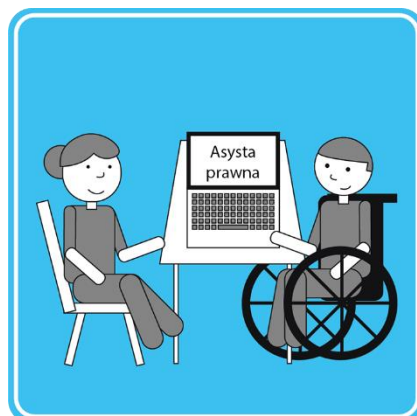
- w jakich sprawach można reprezentować osobę wspieraną
- czego chce i potrzebuje osoba wspierana
- jak się z nią porozumiewać.

Szczegółowe informacje o asyście prawnej przeczytasz w dokumencie: **Ważne informacje o wspieranym podejmowaniu decyzji i asyście prawnej**

Żeby przeczytać dokument kliknij w link:

<https://wlaczeniespoleczne.pl/idi-fgi-warsztaty>

Pracownicy projektu przygotowali ewaluację asysty prawnej. To znaczy sprawdzali:

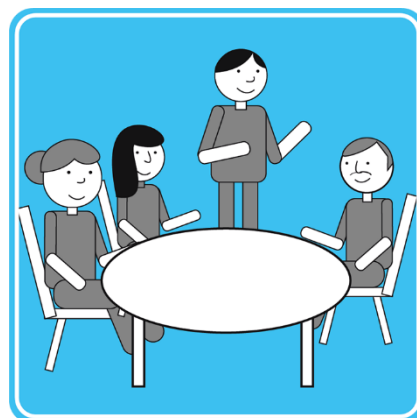
- czy pomysł asysty prawnej jest dobry dla osób z niepełnosprawnościami
- jakie zadania mają asystenci prawni
- czy asystenci prawni są dobrze przygotowani
- jak wygląda współpraca asystentów z osobami z niepełnosprawnością
- czy osoby dostają odpowiednie wsparcie w sprawach sądowych.

Asystenci prawni i self-adwokaci musieli uzupełnić ankietę z pytaniami. Self-adwokaci dostali ankietę w tekście łatwym do czytania i zrozumienia.

Asystenci prawni, prawnicy i inni specjaliści uczestniczyli w wywiadach grupowych. Odpowiadali na wiele pytań. Trenerzy, którzy uczyli o asystencji prawnej również ocenili asystę prawną. Pracownicy projektu przygotowali opisy sytuacji osób, które korzystały z asysty prawnej.

Pracownicy przez 7 miesięcy sprawdzili 3 ścieżki wsparcia przez asystę prawną. W **pierwszej ścieżce** self-adwokaci potrzebowali wsparcia asystenta prawnego.

Asystent prawny:

- sprawdził sytuację osoby wspieranej
- informował osobę jakie ma możliwości wyboru
- pomagał podjąć decyzję.

Asystent prawny musiał wiedzieć jak wspierać self-adwokatów. Self-adwokaci mogli też porozmawiać z psychologiem.

W **drugiej ścieżce** osoby z niepełnosprawnością intelektualną miały sprawy w sądzie. Na przykład sprawę dotyczącą renty socjalnej, spraw spadkowych lub długów.

Spadek to majątek zmarłego.

Na przykład pieniądze, przedmioty które zostawia po sobie zmarły.

Czasami długi. Na przykład kredyty.

Po śmierci osoby spadek dostają członkowie rodziny.

W tej grupie osoby z niepełnosprawnościami dostały też wsparcie adwokata lub radcy prawnego.

Adwokat lub radca prawny:

- kontaktował się z osobą z niepełnosprawnością i jej rodziną
- przygotował plan jak prowadzić sprawę w sądzie
- przygotował pisma do sądu
- reprezentował osobę w sądzie
- prowadził jej sprawę.

Osoby z niepełnosprawnością dostały **opinię dotyczącą sposobu komunikowania się**.

To znaczy specjaliści sprawdzali jak porozumiewają się osoby z niepełnosprawnością z tej grupy.

Specjaliści sprawdzali czy osoby potrafią mówić. Czego potrzebują osoby do porozumiewania się. Na przykład: obrazków, tabletu lub programu komputerowego do porozumiewania się z innymi ludźmi.

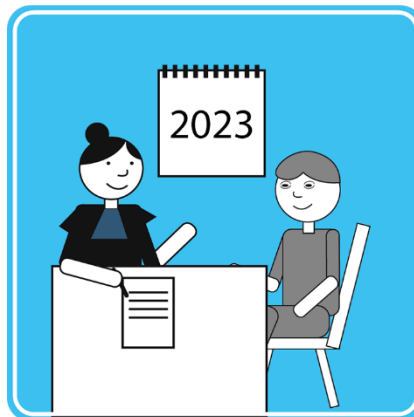

Specjaliści napisali odpowiednie pismo do sądu. Dzięki temu sąd wiedział jak komunikować się z osobą z niepełnosprawnością.

Osoby z tej grupy miały też wsparcie asystentów prawnych i psychologa.

Niestety sprawy w sądzie trwały dłużej niż w sądzie nie udało się zakończyć. W tych sytuacjach prawnicy pomogli napisać różne pisma do sądu. Obiecali, że będą wspierać osoby z niepełnosprawnością aż sprawy w sądzie się skończą.

W **trzeciej ścieżce** były osoby ze znacznym i głębokim stopniem niepełnosprawności intelektualnej.

Te osoby potrzebują w życiu dużo wsparcia. Często mają problemy z mówieniem. Wielu z nich jest **ubezwłasnowolnionych**.

Specjaliści sprawdzili jak porozumiewać się z tymi osobami. Potem napisali opinię. Dzięki tej opinii inni ludzie wiedzą jak rozmawiać z osobami z głęboką niepełnosprawnością intelektualną.

Dla tych osób prawnicy przygotowali **plan reprezentacji**. Rodzice i opiekunowie dowiedzieli się jak wspierać osoby ze znaczną lub głęboką niepełnosprawnością intelektualną w podejmowaniu decyzji prawnych. Co robić zamiast ubezwłasnowolnienia.

Ocena asysty prawnej

Wielu pracowników projektu bardzo dobrze oceniło asystę prawną. Takie rozwiązanie jest potrzebne osobom z niepełnosprawnością intelektualną i ich rodzinom.

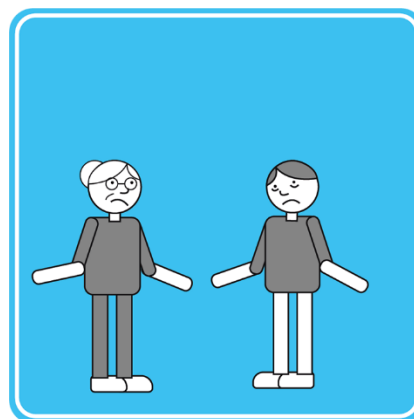

Dzięki asyście prawnej niektóre osoby z niepełnosprawnością intelektualną starają się same podejmować decyzje.

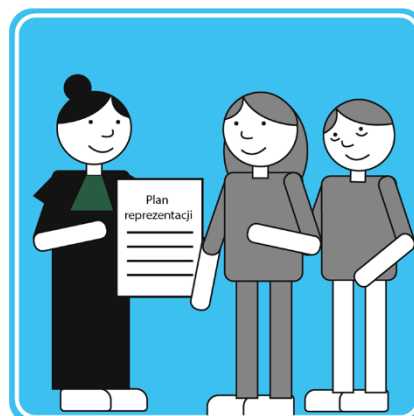
Pracownicy projektu powiedzieli, że niektórzy asystenci prawni, osoby z niepełnosprawnościami i ich rodzice nie rozumieli czym jest asysta prawna. Mylili ją z asystencją osobistą.

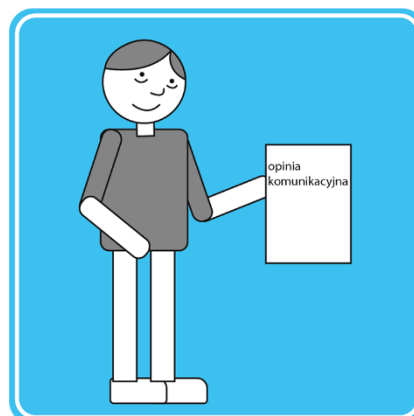
Niektórzy pracownicy powiedzieli że osoby, które mają sprawę w sądzie potrzebują tylko pełnomocnika. Asystent prawny jest niepotrzebny.

O planie reprezentacji powinni usłyszeć rodzice i opiekunowie osób, które mają mniej niż 18 lat.

Opinię komunikacyjną powinna dostać każda osoba z niepełnosprawnością intelektualną. Dzięki temu asystent prawny dowie się jak rozmawiać z osobą.

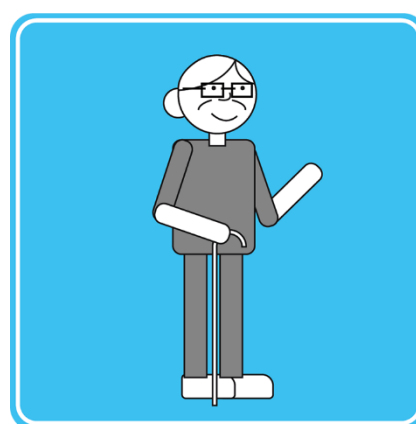

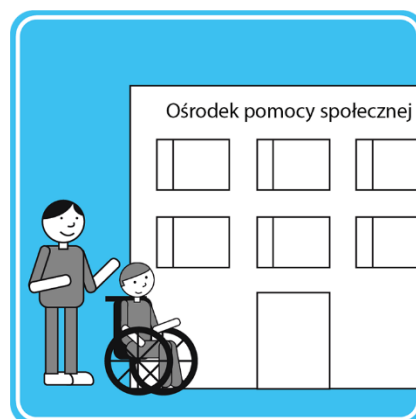
Niektórzy pracownicy mówili o problemach we współpracy z rodziną osoby z niepełnosprawnością. Niektórzy rodzice nie pozwalali dorosłemu dziecku podejmować decyzji. Inni prosili asystenta o pomoc w innych sprawach.

Pracownicy projektu wskazali kto jeszcze może potrzebować asystencji prawnej. Powiedzieli o osobach samotnych.

Informacja o asystencji prawnej powinna być dostępna w wielu miejscach. Na przykład w Ośrodkach Pomocy Społecznej i innych placówkach, które wspierają osoby z niepełnosprawnościami i osoby starsze.

Asystenci prawni ocenili jak szkolenie przygotowało ich do pracy.

Ocena asystentów zależała od ich:

- doświadczenia w pracy z osobami z niepełnosprawnością intelektualną
- wiedzy związanej z prawem.

Treść szkoleń powinna być lepiej dopasowana do doświadczeń asystentów prawnych.

Pracownicy projektu, self-adwokaci i ich rodziny ocenili szkolenia dla self-adwokatów.

Szkolenia bardzo podobały się self-adwokatom. Uczyli się jak współpracować z asystentami prawnymi.

Self-adwokaci mogli wybrać asystenta prawnego. To było dla nich ważne.

Trenerzy ocenili również szkolenia dla rodziców i opiekunów. Niektórzy rodzice myśleli o ubezwłasnowolnieniu swojego dziecka.

Chcieli decydować za dorosłe dzieci.

Pracownicy projektu ocenili pracę asystentów prawnych.

Asystenci prawni mieli różne wykształcenie i doświadczenie w pracy z osobami z niepełnosprawnością intelektualną.

Asystenci prawni, którzy wcześniej pracowali z osobami z niepełnosprawnością intelektualną mieli z nimi najlepszy kontakt. Brakowało im wiedzy prawniczej.

Asystenci prawni, którzy byli prawnikami mieli mały kontakt z osobami z niepełnosprawnością intelektualną. Wielu z nich nie wiedziało jak rozmawiać z self-adwokatami.

Szkolenia dla asystentów prawnych powinny być dostosowane do ich:

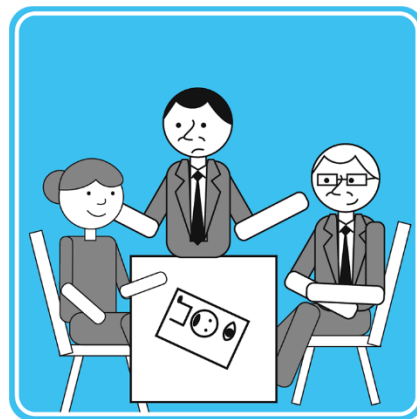
- wykształcenia
- wiedzy jak wspierać osoby z niepełnosprawnością intelektualną.

Asystenci prawni mieli wątpliwości czy self-adwokaci rozumieją na czym polega wsparcie asystenta prawnego. Wielu self-adwokatów uważało, że asystent prawny wspiera też rodzinę.

Najczęściej asystenci prawni pomagali self-adwokatom:

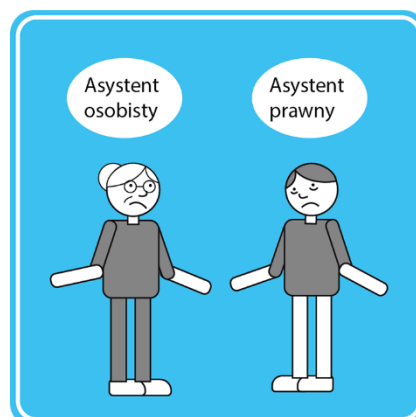
- załatwić sprawy związane ze spłatą kredytu lub pożyczki
- napisać odwołanie do sądu lub inne pismo do urzędu
- założyć konto w banku

- zrozumieć skutki swoich decyzji. Na przykład podróżowania autobusem bez ważnego biletu.
- ustalić co jest potrzebne żeby samodzielnie mieszkać.

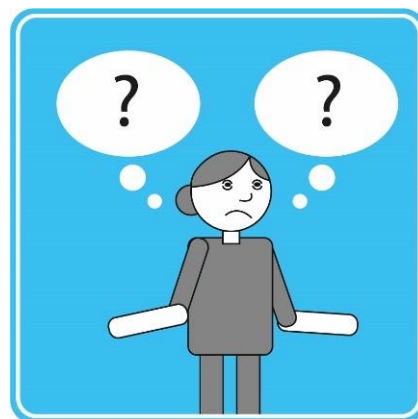
Niektórzy self-adwokaci i ich rodziny nie odróżniali pracy asystenta osobistego od pracy asystenta prawnego. Prosilili asystentów prawnych, żeby spędzili z nimi czas wolny. Na przykład poszli do kina.

Asystenci prawni wskazali trudności self-adwokatów. Na przykład self-adwokaci:

- nie znali swoich potrzeb. Nie potrafili powiedzieć o czym chcieliby decydować.
- znali swoje prawa ale nie znali obowiązków.

Trudności asystentów prawnych dotyczyły tego w jaki sposób pokazać self-adwokatom skutki różnych decyzji.

Jak asystenci prawni ocenili pierwszą ścieżkę wsparcia

Większość asystentów prawnych oceniło, że self-adwokaci dostali odpowiednią liczbę godzin wsparcia.

Liczba godzin wsparcia powinna zależeć od potrzeb self-adwokata.

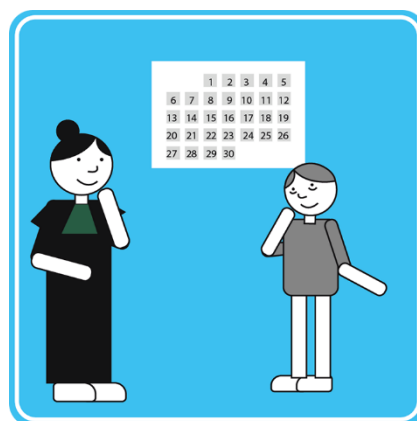
Dla asystentów prawnych ważne było ustalenie 1 miejsca spotkań z self-adwokatami.

Jak prawnicy lub radcy prawni ocenili drugą ścieżkę wsparcia

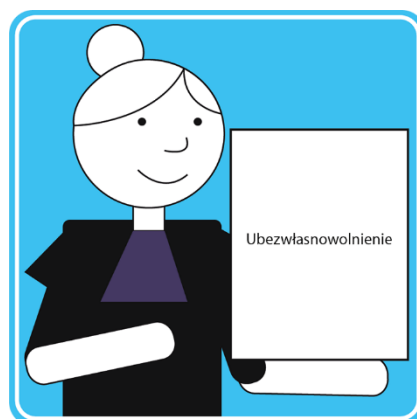
Prawnicy powiedzieli, że testowanie asysty prawnej trwało za krótko. Problemem był zbyt długi czas trwania spraw sądowych. Sąd nie wyznaczył terminów rozpraw. Sprawy sądowe self-advokatów się nie zakończyły.

Prawnicy zauważyli, że sądy źle traktują osoby z niepełnosprawnością intelektualną. Sędziowie uważają że osoby z niepełnosprawnością intelektualną nic nie rozumieją. Nie traktują ich poważnie. Wiele sądów nie bierze pod uwagę Konwencji o prawach osób z niepełnosprawnościami.

Wielu sędziów i prawników uważa, że najlepszym wsparciem jest ubezwłasnowolnienie osoby z niepełnosprawnością intelektualną.

Prawnicy ocenili współpracę z asystentem prawnym.
Stwierdzili, że asystent prawny może zbierać potrzebne dokumenty do sprawy w sądzie.
Jego pomoc jest potrzebna kiedy self-advokat nie ma rodziny.
Albo rodzina nie chce pomóc.

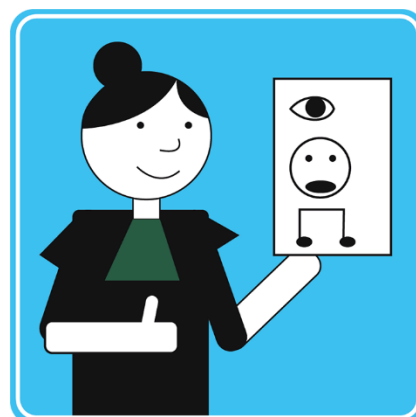
Asysta prawna.
Współpraca

W innych sytuacjach prawnicy ani self-advokaci nie potrzebowali pomocy asystenta prawnego.
Asystent prawny nie jest potrzebny na rozprawie w sądzie.

Prawnicy dobrze ocenili opinię dotyczącą tego jak osoba się porozumiewa.
Powiedzieli, że sędziowie muszą wiedzieć jak porozumieć się z osobą z niepełnosprawnością.
Muszą wiedzieć jakiego wsparcia potrzebuje.

Sędziowie powinni wziąć udział w szkoleniach o różnych sposobach porozumiewania się osób z niepełnosprawnościami.

Większość self-adwokatów oceniła że ich życie zmieniło się dzięki współpracy z asystentami prawnymi. Dzięki wsparciu mogli załatwić swoje trudne sprawy.

Dzięki wspieranemu podejmowaniu decyzji dowiedzieli się jak oszczędzać pieniądze. Jak załatwić sprawy w banku. Dowiedzieli się jakie mają prawa i obowiązki. Niektórzy self-adwokaci zaczęli żyć bardziej niezależnie.

Jak prawnicy lub radcy prawni ocenili trzecią ścieżkę wsparcia

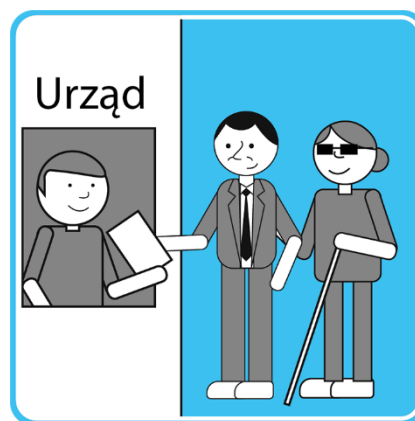
Prawnicy dość dobrze ocenili plany reprezentacji osoby z głęboką niepełnosprawnością intelektualną. Plany są potrzebne żeby mówić o tym czego potrzebują osoby z głęboką niepełnosprawnością. Powiedzieli też o kilku problemach.

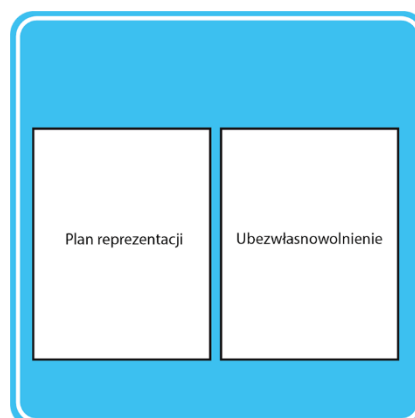

Niestety wiele osób nie wie na czym polegają plany.

Trzeba informować pracowników urzędów o planach. Dzięki temu będzie można z nich korzystać w różnych sytuacjach.

Rodzicom osób z głęboką niepełnosprawnością intelektualną trzeba dobrze wyjaśnić czym różnią się plany reprezentacji od ubezwłasnowolnienia.

Co pokazało sprawdzenie wspieranego podejmowania decyzji i asysty prawnej

Sprawdzenie wspieranego podejmowania decyzji i asysty prawnej pokazało:

- jakie potrzeby mają osoby z niepełnosprawnością intelektualną i ich rodzice
- że osoby z niepełnosprawnością intelektualną i ich rodzice potrzebują wsparcia prawników lub radców prawnych. Prawnicy muszą wiedzieć jak współpracować z osobami z niepełnosprawnością.

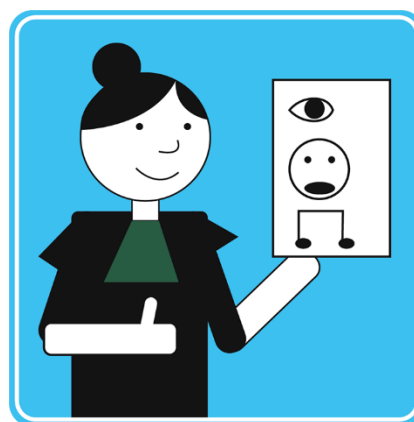

Sprawdzenie wspieranego podejmowania decyzji i asysty prawnej pokazało też:

- żeby lepiej szkolić asystentów prawnych. Muszą znać swoje zadania.
- jakie mogą być problemy we współpracy z rodziną osoby z niepełnosprawnością. Niektórzy rodzice nie chcieli, żeby ich dorosłe dzieci były samodzielne i niezależne.

- że potrzebne są opinie jak osoba z niepełnosprawnością porozumiewa się z innymi ludźmi
- że ważne są częste spotkania z asystentami prawnymi i prawnikami.

- żeby uczyć osoby z niepełnosprawnością intelektualną o ich prawach i obowiązkach.

